

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. lapkričio 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Darbas per laikinojo įdarbinimo įmones – Direktyva 2008/104/EB – 1 straipsnis – Taikymo sritis – Sąvokos „valstybinė įmonė“ ir „ekonominės veiklos vykdymas“ – Europos Sąjungos agentūros – Europos lyčių lygybės institutas (EIGE) kaip „įmonė laikinojo darbo naudotoja“, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalį – 5 straipsnio 1 dalis – Vienodo požiūrio principas – Pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos – Sąvoka „ta pati darbo vieta“ – Reglamentas (EB) Nr. 1922/2006 – SESV 335 straipsnis – Sąjungos institucijų administracinės autonomijos principas – SESV 336 straipsnis – Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai ir kitų Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygos“

Byloje C-948/19

dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 30 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. gruodžio 31 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

UAB „Manpower Lit“

prieš

E. S.,

M. L.,

M. P.,

V. V.,

R. V.,

dalyvaujant

Europos lyčių lygybės institutui (EIGE),

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro antrosios kolegijos pirmininko pareigas einantis pirmosios kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev, teisėjai I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb ir A. Kumin (pranešėjas),

* Proceso kalba: lietuvių.

generalinis advokatas E. Tanchev,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- E. S., M. L., M. P., V. V. ir R. V., atstovaujimų advokato R. Rudzinsko,
- Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos V. Kazlauskaitės-Švenčionienės ir V. Vasiliauskienės,
- Europos Komisijos, iš pradžių atstovaujamos J. Jokubauskaitės, B. Mongin ir M. van Beek, paskui – J. Jokubauskaitės, C. Valero ir B. Mongin, o galiausiai – J. Jokubauskaitės, D. Recchia ir B. Mongin,

susipažinęs su 2021 m. liepos 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/104/EB dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones (OL L 327, 2008, p. 9) 1 straipsnio 2 ir 3 dalių ir 5 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant UAB „Manpower lit“ ginčą su E. S., M. L., M. P., V. V. ir R. V. dėl darbo užmokesčio, mokamo pagal *Manpower lit* ir atsakovų pagrindinėje byloje sudarytas darbo sutartis.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2008/104

- 3 Direktyvos 2008/104 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Ši direktyva taikoma darbuotojams, pasirašiusiems darbo sutartį ar turintiems darbo santykių su laikinojo įdarbinimo įmone, kurie paskirti laikinai dirbti įmonėse laikinojo darbo naudotojose joms prižiūrint ir vadovaujant.

2. Ši direktyva taikoma valstybinėms ir privačioms įmonėms, kurios yra laikinojo įdarbinimo įmonės ar įmonės laikinojo darbo naudotojos, vykdančios ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į tai, ar jos veikia siekdamos pelno.

3. Valstybės narės, pasikonsultavusios su socialiniais partneriais, gali numatyti, kad ši direktyva netaikoma darbo sutartims, sudarytoms pagal konkrečią viešą ar viešai remiamą profesinio mokymo, integracijos ar perkvalifikavimo programą, ar pagal tokią programą atsiradusiems santykiams.“

4 Šios direktyvos 3 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Šioje direktyvoje:

<...>

d) įmonė laikinojo darbo naudotoja – fizinis ar juridinis asmuo, kuriam ir kurio prižiūrimas bei vadovaujamas laikinai dirba laikinasis darbuotojas;

<...>

f) pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos – darbo ir įdarbinimo sąlygos, nustatytos įstatymuose, kituose teisės aktuose, kolektyvinėse sutartyse ir (arba) kitose bendro pobūdžio privalomose nuostatose, galiojančiose įmonėje laikinojo darbo naudotojoje ir susijusios su:

- i) darbo laiko, viršvalandžių, pertraukų, poilsio laiko, naktinio darbo, atostogų ir valstybinių švenčių trukme;
- ii) darbo užmokesčiu.

<...>“

5 Šios direktyvos 5 straipsnio „Vienodo požiūrio principas“ 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta:

„Laikinių darbuotojų pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos jų paskyrimo į įmonę laikinojo darbo naudotoją laikotarpiu yra bent tokios, kokios būtų taikomos, jei ta įmonė būtų juos tiesiogiai įdarbinusi tai pačiai darbo vietai užimti.“

Reglamentas (EB) Nr. 1922/2006

6 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1922/2006, įsteigiančio Europos lyčių lygybės institutą (OL L 403, 2006, p. 9), 2 straipsnyje nustatyta:

„Bendri Instituto tikslai – prisidėti prie lyčių lygybės skatinimo ir ją stiprinti, įskaitant lyčių aspekto integravimą į visas Bendrijos politikos kryptis ir pagal ją parengtas nacionalinės politikos kryptis bei kovą su diskriminacija dėl lyties, bei ugdyti ES piliečių sąmoningumą lyčių lygybės klausimu teikiant techninę pagalbą Bendrijos institucijoms, visų pirma Komisijai, ir valstybių narių valdžios institucijoms, kaip nustatyta 3 straipsnyje.“

7 Šio reglamento 3 straipsnio „Uždaviniai“ 1 dalyje numatyta:

„Siekdamas 2 straipsnyje nustatytų tikslų, Institutas:

- a) renka, analizuoja ir platina atitinkamą objektyvią, palyginamą ir patikimą informaciją apie lyčių lygybę, įskaitant valstybių narių, Bendrijos institucijų, mokslinių tyrimų centrų, nacionalinių lygybės įstaigų, nevyriausybinį organizacijų, socialinių partnerių, atitinkamų trečiųjų šalių ir tarptautinių organizacijų Institutui perduotus mokslinių tyrimų ir geriausios praktikos rezultatus, ir siūlo tolesnių mokslinių tyrimų sritis;
- b) rengia metodus duomenų objektyvumui, palyginamumui ir patikimumui gerinti Europos lygiu, nustatydamas kriterijus, kurie užtikrintų didesnę informacijos nuoseklumą ir atsižvelgtų į lyčių klausimus duomenų rinkimo metu;
- c) rengia, analizuoja, įvertina ir platina metodines priemones, siekdamas paremti lyčių lygybės klausimų integravimą į visas Bendrijos politikos kryptis ir pagal jas parengtas nacionalinės politikos kryptis bei remti lyčių aspekto integravimą visose Bendrijos institucijose ir įstaigose;
- d) rengia padėties Europoje lyčių lygybės srityje apžvalgą;
- e) kuria Europos lyčių lygybės tinklą, kuris apima lyčių lygybės ir lyčių aspekto integravimo klausimus nagrinėjančius centrus, įstaigas, organizacijas ir ekspertus, ir koordinuoja jo veiklą, siekdamas remti ir skatinti mokslinius tyrimus, kuo optimaliau panaudoti turimus išteklius ir skatinti keistis informacija bei ją platinti;
- f) organizuoja ekspertų (-[č]ių) *ad hoc* susitikimus Instituto moksliniams tyrimams remti, skatina mokslo darbuotojų keitimąsi informacija ir skatina į mokslinius tyrimus įtraukti lyčių aspektą;
- g) siekdamas ugdyti ES piliečių sąmoningumą lyčių lygybės srityje, kartu su atitinkamais suinteresuotais subjektais Europos lygiu organizuoja konferencijas, kampanijas ir susitikimus bei pateikia rezultatus ir išvadas Komisijai;
- h) platina informaciją apie teigiamus nestereotipinių moterų ir vyrų vaidmenų visose gyvenimo srityse pavyzdžius, pristato jų rezultatus ir iniciatyvas, kuriomis siekiama skatinti tokius sėkmingus pavyzdžius ir iš jų pasimokyti;
- i) plėtoja dialogą ir bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis ir lygių galimybių organizacijomis, universitetais ir ekspertais, tyrimų centrais, socialiniais partneriais ir atitinkamomis įstaigomis, kurios aktyviai siekia lygybės nacionaliniu ir Europos lygiu;
- j) kuria dokumentacijos išteklius ir sudaro visuomenei galimybę jais naudotis;
- k) viešoms ir privačioms organizacijoms teikia informaciją apie lyčių aspekto integravimą; ir
- l) Bendrijos institucijoms teikia informaciją apie lyčių lygybę ir lyčių aspekto integravimą stojančiose šalyse ir šalyse kandidatėse.“

8 Šio reglamento 5 straipsnis suformuluotas taip:

„Institutas yra juridinis asmuo. Kiekvienoje valstybėje narėje jis naudojasi didžiausiu subjektiškumu, kuris suteikiamas juridiniams asmenims pagal jų teisės aktus. Visų pirma jis gali įsigyti kilnojamojo ar nekilnojamojo turto bei juo disponuoti ir būti šalimi teismo procese.“

9 Reglamento Nr. 1922/2006 14 straipsnio 3 dalyje nurodyta:

„Neapribojant kitų išteklių, Instituto pajamas sudaro:

a) Bendrijos subsidija, įtraukta į Europos Sąjungos bendrąjį biudžetą (skirsnis – Komisija);

b) mokėjimai už suteiktas paslaugas;

<...>“

Lietuvos teisė

10 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) 75 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Laikinojo įdarbinimo įmonė privalo užtikrinti, kad už darbą laikinojo darbo naudotojui laikinojo darbuotojo darbo užmokestis būtų ne mažesnis už užmokestį, koks būtų jam mokamas, jeigu laikinojo darbo naudotojas būtų laikinąjį darbuotoją įdarbinęs pagal darbo sutartį toje pačioje darbo vietoje, išskyrus atvejus, kai pagal neterminuotą laikinojo darbo sutartį dirbantys laikinieji darbuotojai tarp siuntimų gauna darbo užmokestį iš laikinojo įdarbinimo įmonės ir šio darbo užmokesčio dydis tarp siuntimų dirbti yra toks pats kaip ir siuntimų dirbti metu. Už pareigos mokėti laikinajam darbuotojui už darbą laikinojo darbo naudotojui tokį darbo užmokestį, koks būtų jam mokamas, jeigu laikinojo darbo naudotojas būtų laikinąjį darbuotoją įdarbinęs pagal darbo sutartį toje pačioje darbo vietoje, įvykdymą laikinojo darbo naudotojas atsako subsidiariai. Laikinojo darbo naudotojas, vykdydamas šią pareigą, laikinojo įdarbinimo įmonės pareikalavimu turi pateikti informaciją apie jo įdarbintiems atitinkamos kategorijos darbuotojams mokamą darbo užmokestį.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

11 *Manpower lit* teikia laikinojo įdarbinimo paslaugas. 2012 m. ji laimėjo Europos lyčių lygybės instituto (EIGE), Vilniuje (Lietuva) esančios Sąjungos agentūros, paskelbtą viešąjį konkursą dėl laikinųjų darbuotojų paslaugų teikimo.

12 Vėliau *Manpower lit* ir EIGE sudarytos sutarties techninėse sąlygose buvo numatyta, kad laikinųjų darbuotojų jam gali prireikti šiomis aplinkybėmis: pagalbai EIGE darbuotojams, kuriems taikomi Pareigūnų tarnybos nuostatai, be įprastų su konkrečiais projektais susijusių užduočių, laikinai atlikti papildomas užduotis, susidoroti su dideliu darbo krūviu tam tikrais laikotarpiais, pašalinti darbuotojų trūkumą, kai EIGE darbuotojai nedarbingi. Taip pat buvo paaiškinta, kad laikinieji darbuotojai laikomi EIGE darbuotojais, kuriems netaikomi Pareigūnų tarnybos nuostatai.

- 13 Atsakovai pagrindinėje byloje su *Manpower lit* sudarė darbo sutartis ir dirbo EIGE kaip asistentės ir IT specialistas. Šiose sutartyse ir jų prieduose buvo nurodyta, kad atsakovai pagrindinėje byloje dirba laikinojo darbo naudotojai, t. y. EIGE, kuris jiems nurodo darbuotoją, atsakingą už nurodymus, kaip atlikti sutartą darbą. Darbo sutartyse taip pat buvo nurodytas jų terminas – iki EIGE užsakymo atitinkamų pareigų pozicijai pabaigos.
- 14 2018 m. balandžio–gruodžio mėn. pasibaigė *Manpower lit* ir atsakovų pagrindinėje byloje darbo santykiai. Manydami, kad susidarė darbo užmokesčio nepriemoka, jie kreipėsi į Valstybinės darbo inspekcijos Vilniaus teritorinio skyriaus Darbo ginčų komisiją (toliau – Darbo ginčų komisija) dėl jos išieškojimo.
- 15 Ši komisija laikėsi nuomonės, kad atsakovai pagrindinėje byloje faktiškai atliko nuolatinių EIGE darbuotojų darbo funkcijas ir kad jų darbo apmokėjimo sąlygos turi atitikti EIGE sutartininkams taikomas sąlygas. Vadovaudamasi Darbo kodekso 75 straipsnio 2 dalimi, 2018 m. birželio 20 d. sprendime ji pripažino, kad *Manpower Lit* diskriminavo atsakovus pagrindinėje byloje, mokėdama jiems mažesnę darbo užmokesčių, nei būtų mokėtinas tuo atveju, jeigu jie būtų įdarbinti tiesiogiai EIGE į tą pačią darbo vietą pagal darbo sutartį, ir nurodė išieškoti darbo užmokesčio nepriemokas už 2018 m. šešių mėnesių laikotarpį.
- 16 Nesutikdama su Darbo ginčų komisijos sprendimu *Manpower lit* pareiškė ieškinį Vilniaus miesto apylinkės teisme; 2019 m. vasario 20 d. sprendimu tas teismas jį atmetė.
- 17 Savo sprendime tas teismas atmetė kaip nepagrįstą EIGE, trečiojo asmens, argumentą, kad jam negali būti taikomos Direktyvos 2008/104 nuostatos.
- 18 Be to, jis pažymėjo, kad pagal atsakovų pagrindinėje byloje darbo sutarčių nuostatas ir jų realiai vykdytas užduotis jie visi vykdė administracinio pobūdžio funkcijas, buvo tam tikrų EIGE skyrių nuolatinių darbuotojų asistentai ir iš dalies vykdė šioje agentūroje dirbančių sutartininkų funkcijas. Tas teismas nusprendė, kad pagal Darbo kodekso 75 straipsnio 2 dalį atsakovai pagrindinėje byloje gali būti prilyginti šiems sutartininkams.
- 19 Šiomis aplinkybėmis Vilniaus miesto apylinkės teismas paaikškino, kad atsakovų pagrindinėje byloje vykdytos užduotys ir funkcijos nebuvo kokios nors ypač kitokios ir nebūdingos EIGE veiklai, kad jų negalima būtų patikėti nuolat EIGE dirbantiems pareigūnams ar sutartininkams. To teismo teigimu, tai, kad ši agentūra nusprendė įdarbinti darbuotojus per laikinojo įdarbinimo įmonę, kad sumažintų žmoniškųjų išteklių sąnaudas ir išvengtų ilgesnių ir sudėtingesnių procedūrų, nėra priežastis, pateisinanti tai, kad atsakovams pagrindinėje byloje mokamas gerokai mažesnis darbo užmokesčių, nei numatytas sutartininkams.
- 20 Šiomis aplinkybėmis tas teismas nusprendė, kad atsakovams pagrindinėje byloje turi būti taikomos darbo apmokėjimo sąlygos, kokios taikomos sutartininkams.
- 21 Gavęs *Manpower lit* apeliacinį skundą, 2019 m. birželio 20 d. sprendimu Vilniaus apygardos teismas jį atmetė ir patvirtino pirmosios instancijos teismo sprendimą.
- 22 Tuomet *Manpower Lit* pateikė kasacinį skundą Lietuvos Aukščiausiajam Teismui – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

- 23 Tas teismas nurodo, kad jo nagrinėjamoje byloje ginčas iš esmės vyksta dėl to, ar Direktyvos 2008/104 5 straipsnyje įtvirtintos ir iš jos į nacionalinę teisę perkeltos nuostatos dėl vienodo požiūrio į laikinuosius darbuotojus taikytinos nagrinėjamoje byloje susiklosčiusiai situacijai, atsižvelgiant į tai, kad laikinojo darbo naudotojas buvo EIGE – Sąjungos agentūra.
- 24 Šiuo klausimu tas teismas pažymi, kad, atsižvelgiant į tam tikrus Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalies versijų įvairiomis kalbomis skirtumus, nėra aiški sąvokos „valstybinė įmonė“ tiksli reikšmė ir tai, ar tokie subjektai, kaip EIGE, patenka į šią sąvoką. Jo teigimu, šios nuostatos išaiškinimas taip pat būtinas ir dėl to, kad kyla abejonių, kokiems teisės subjektams taikomas „ekonominės veiklos vykdymo“ kriterijus, t. y. laikinojo darbo naudotojui, laikinojo įdarbinimo įmonei, ar abiem.
- 25 Be to, šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 3 dalies poveikio; pagal šią dalį valstybės narės gali numatyti, kad ši direktyva netaikoma darbo sutartims, sudarytoms pagal konkrečią viešą ar viešai remiamą profesinio mokymo, integracijos ar perkvalifikavimo programą, ar pagal tokią programą atsiradusiems santykiams.
- 26 Galiausiai tas teismas pritaria EIGE nuomonei, kad taikydami Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą vienodo požiūrio principą ir su juo susijusias nacionalinės teisės nuostatas teismai turi įvertinti, ar direktyvos taikymas, kiek tai susiję su nediskriminuojančiu darbo užmokesčiu, nepažeidžia kitų Sąjungos teisės normų. O EIGE teigia, kad teismų, į kuriuos kreiptasi anksčiau, pateiktas vienodo požiūrio principo aiškinimas ir jo taikymas Sąjungos agentūrai neatitinka Sąjungos finansinio reglamento, Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų ir SESV 335 bei 336 straipsnių.
- 27 Šiomis aplinkybėmis Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Koks turinys turėtų būti suteikiamas Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalyje esančiai formuluotei „valstybinė įmonė“? Ar tokios Europos Sąjungos agentūros, kaip EIGE, yra laikomos „valstybės įmonėmis“, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą?
 2. Kokiems subjektams (laikinojo įdarbinimo įmonei, laikinojo darbo naudotojui, bent vienam iš jų, o galbūt abiem) pagal Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalį taikytinas ekonominės veiklos vykdymo kriterijus; ar [Reglamento Nr. 1922/2006] 3 [ir] 4 straipsniuose apibrėžtos EIGE veiklos sritys bei vykdomos funkcijos laikytinos ekonomine veikla, kaip ji apibrėžta (suprantama) Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalies prasme?
 3. Ar Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 bei 3 dalys gali būti aiškinamos taip, kad pagal jas [d]irektyva gali būti netaikoma toms valstybinėms bei privačioms laikinojo įdarbinimo įmonėms ar įmonėms laikinojo darbo naudotojoms, kurios [d]irektyvos 1 straipsnio 3 dalyje nurodytuose santykiuose nedalyvauja ir nevykdo [d]irektyvos 1 straipsnio 2 dalyje minimos ekonominės veiklos?
 4. Ar Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl laikinųjų darbuotojų teisių į pagrindines darbo ir įdarbinimo sąlygas, visų pirma darbo užmokesčio, turi būti visos apimties taikomos Europos Sąjungos agentūroms, kurioms taikomos specialios ES darbo teisės normos ir SESV 335 ir 336 straipsniai?

5. Ar valstybės narės teisė (Darbo kodekso 75 straipsnis), perkelianti Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalies nuostatas visiems laikinųjų darbuotojų naudotojams (įskaitant ES institucijas), nepažeidžia SESV 335 ir 336 straipsniuose nustatyto ES institucijos administracinės autonomijos principo, Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatuose numatytų darbo užmokesčio formavimo ir mokėjimo taisyklių?
6. Atsižvelgiant į tai, kad visos pareigybės (darbo funkcijos), į kurias darbuotojus tiesiogiai priima EIGE, apima užduotis, kurias gali įgyvendinti išskirtinai tik darbuotojai, dirbantys pagal Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus, ar atitinkamos laikinųjų darbuotojų pareigybės (darbo funkcijos) gali būti laikomos „ta pačia darbo vieta“, kaip nustatyta Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalyje?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmųjų trijų klausimų

- 28 Pirmuoju–trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/104 1 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka situacija, kai laikinojo įdarbinimo įmonė asmenis, sudariusius su ja darbo sutartį, skiria dirbti EIGE.
- 29 Siekiant atsakyti į šį klausimą, primintina, kad pagal Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 1 dalį ši direktyva taikoma darbuotojams, pasirašiusiems darbo sutartį ar turintiems darbo santykių su laikinojo įdarbinimo įmone, kurie paskirti laikinai dirbti įmonėse laikinojo darbo naudotojose joms prižiūrint ir vadovaujant.
- 30 Be to, šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad ši direktyva taikoma valstybinėms ir privačioms įmonėms, kurios yra laikinojo įdarbinimo įmonės ar įmonės laikinojo darbo naudotojos, vykdančios ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į tai, ar jos veikia siekdamos pelno.
- 31 Visų pirma neginčijama, kad nagrinėjamu atveju tiek *Manpower lit*, tiek atsakovai pagrindinėje byloje gali būti laikomi atitinkamai „laikinojo įdarbinimo įmone“ ir „darbuotojais“, kaip tai suprantama pagal minėtas Direktyvos 2008/104 nuostatas.
- 32 Kiek tai susiję su šios direktyvos taikymu tokiomis aplinkybėmis, kai laikinojo darbo naudotojas yra tokia Sąjungos agentūra, kaip EIGE, iš šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalies teksto matyti, kad šis naudotojas turi atitikti tris sąlygas, t. y. jis turi patekti į sąvoką „valstybinės ir privačios įmonės“, būti „įmonė laikinojo darbo naudotoja“ ir vykdyti „ekonominę veiklą“.
- 33 Dėl klausimo, ar tokia Sąjungos agentūra, kaip EIGE, gali būti laikoma „įmone laikinojo darbo naudotoja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalį, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, pažymėtina, kad šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies d punkte ši sąvoka apibrėžta kaip fizinis ar juridinis asmuo, kuriam ir kurio prižiūrimas bei vadovaujamas laikinai dirba laikinasis darbuotojas.
- 34 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad atsakovai pagrindinėje byloje laikinai dirbo EIGE kaip laikinieji darbuotojai, jo prižiūrimi ir vadovaujami. Be to, kadangi Reglamento Nr. 1922/2006 5 straipsnyje numatyta, kad EIGE yra juridinis asmuo ir kiekvienoje valstybėje narėje naudojasi didžiausiu subjektiškumu, kuris suteikiamas juridiniams

asmenims pagal nacionalinės teisės aktus, jis turi būti laikomas „juridiniu asmeniu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/104 3 straipsnio 1 dalies d punktą. Taigi tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, EIGE yra „įmonė laikinojo darbo naudotoja“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalį.

- 35 Dėl sąvokų „valstybinės ir privačios įmonės“ ir „ekonominė veikla“, kaip jos suprantamos pagal šio 1 straipsnio 2 dalį, pažymėtina, kad Direktyvoje 2008/104 jos neapibrėžtos ir nėra jokios nuorodos į valstybių narių teisę, siekiant apibrėžti jų prasmę ir apimtį.
- 36 Šiuo klausimu primintina, kad Sąjungos konkurencijos teisėje Teisingumo Teismas sąvoką „įmonė“ yra apibrėžęs kaip apimančią bet kokią ūkinę veiklą vykdančią subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdą (1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-35/96, EU:C:1998:303, 36 punktas ir 2021 m. gegužės 6 d. Sprendimo *Analisi G. Caracciolo*, C-142/20, EU:C:2021:368, 55 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Jis taip pat yra nusprendęs, kad „ekonominė veikla“ – tai bet kokia veikla, kurią vykdančiam konkrečioje rinkoje siūlomoms prekėms ar paslaugoms (2001 m. spalio 25 d. Sprendimo *Ambulanz Glöckner*, C-475/99, EU:C:2001:577, 19 punktas ir 2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *Komisija ir Slovakijos Respublika / Dôvera zdravotná poisťovňa*, C-262/18 P ir C-271/18 P, EU:C:2020:450, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 37 Šį argumentą Teisingumo Teismas pritaikė su Direktyva 2008/104 susijusiomis aplinkybėmis 2016 m. lapkričio 17 d. Sprendime *Betriebsrat der Ruhrlandklinik* (C-216/15, EU:C:2016:883); to sprendimo 44 punkte nurodyta, kad „ekonominė veikla“ pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalį turi būti suprantama kaip apimanti bet kokią veiklą, kai konkrečioje rinkoje siūlomoms prekėms ar paslaugoms.
- 38 Šiomis aplinkybėmis nagrinėjant klausimą, ar ši direktyva taikoma, kai įmonė laikinojo darbo naudotoja, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalį, yra tokia Sąjungos agentūra, kaip EIGE, reikia nustatyti, ar ši agentūra vykdo veiklą, kai konkrečioje rinkoje siūlomoms prekėms arba paslaugoms.
- 39 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad veikla, susijusi su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu, iš principo nelaikoma ekonomine veikla. Vis dėlto paslaugos, kurios nesusijusios su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu, bet teikiamos siekiant užtikrinti viešąjį interesą ir nesiekiant pelno bei konkuruoja su pelno siekiančių subjektų siūlomomis paslaugomis, buvo pripažintos ekonomine veikla (2011 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Scattolon*, C-108/10, EU:C:2011:542, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Aplinkybė, kad tokios paslaugos yra mažiau konkurencingos nei panašios paslaugos, kurias teikia pelno siekiantys ūkio subjektai, negali užkirsti kelio tam, kad atitinkama veikla būtų laikoma ekonomine veikla (šiuo klausimu žr. 2001 m. spalio 25 d. Sprendimo *Ambulanz Glöckner*, C-475/99, EU:C:2001:577, 21 punktą).
- 40 Nagrinėjamu atveju pažymėtina, kad pagal Reglamento Nr. 1922/2006 2 straipsnį EIGE tikslai – prisidėti prie lyčių lygybės skatinimo, ją stiprinti, kovoti su diskriminacija dėl lyties, ugdyti Sąjungos piliečių sąmoningumą lyčių lygybės klausimu teikiant techninę pagalbą Sąjungos institucijoms ir valstybių narių valdžios institucijoms.
- 41 Be to, šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje išvardyti EIGE uždaviniai siekiant įgyvendinti šio reglamento 2 straipsnyje nurodytus tikslus.

- 42 Visų pirma konstatuotina, kad (beje, tai ir neginčijama) EIGE veikla nesusijusi su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu.
- 43 Taip pat pasakytina, kad, kalbant apie tam tikrą EIGE veiklą, nurodytą Reglamento Nr. 1922/2006 3 straipsnio 1 dalyje, reikia pripažinti, jog egzistuoja rinkos, kuriose veikia komercinės įmonės, konkuruojančios su EIGE. Be kita ko, reikia paminėti objektyvios, palyginamos ir patikimos informacijos apie lyčių lygybę rinkimą, analizavimą ir platinimą (3 straipsnio 1 dalies a punktas), metodinių priemonių rengimą, analizavimą, vertinimą ir platinimą (3 straipsnio 1 dalies c punktas), padėties Europoje lyčių lygybės srityje apžvalgų rengimą (3 straipsnio 1 dalies d punktas), konferencijų, kampanijų ir susitikimų organizavimą Europos lygiu (3 straipsnio 1 dalies g punktas), dokumentacijos išteklių kūrimą ir sudarymą visuomenei galimybės jais naudotis (3 straipsnio 1 dalies j punktas) ir informacijos apie lyčių aspekto integravimą teikimą viešoms ir privačioms organizacijoms (3 straipsnio 1 dalies k punktas).
- 44 Aplinkybė, kad vykdydamas savo veiklą EIGE nesiekia pelno, pagal Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalį neturi reikšmės (žr. 2016 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Betriebsrat der Ruhrlandklinik*, C-216/15, EU:C:2016:883, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Iš tiesų, kaip savo išvados 70 punkte pažymėjo generalinis advokatas, svarbu tai, kad atitinkamose rinkose yra paslaugų, konkuruojančių su kitomis įmonėmis, kurios siekia pelno.
- 45 Galiausiai taip pat pažymėtina, kad, nors pagal Reglamento Nr. 1922/2006 14 straipsnio 3 dalį EIGE veikla pirmiausia finansuojama iš Sąjungos lėšų, pagal šio 14 straipsnio 3 dalies b punktą jo pajamas sudaro „mokėjimai už suteiktas paslaugas“, o tai patvirtina, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, jog EIGE bent jau iš dalies veiks kaip rinkos dalyvis. Tokį aiškinimą patvirtina tai, kad pagal suformuotą jurisprudenciją labiausiai darbo užmokestį apibūdina faktas, kad jis yra ekonominis atlygis už suteiktą paslaugą, paprastai apibrėžtas paslaugos teikėjo ir gavėjo (2011 m. kovo 17 d. Sprendimo *Peñarroja Fa*, C-372/09 ir C-373/09, EU:C:2011:156, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 46 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad EIGE bent jau iš dalies vykdo veiklą, kurią sudaro paslaugų teikimas konkrečioje rinkoje.
- 47 Be to, niekas nerodo, kad tokia Sąjungos agentūra, kaip EIGE, nepatenka į Direktyvos 2008/104 taikymo sritį, kai naudojasi laikinųjų darbuotojų darbu per laikinojo įdarbinimo įmones.
- 48 Kaip teisingai pažymi Lietuvos vyriausybė, kadangi šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje minimos „valstybinės ir privačios“ įmonės, aplinkybė, kad tokia Sąjungos agentūra, kaip EIGE, buvo įsteigta pagal Sąjungos teisę (šiuo atveju – Reglamentą Nr. 1922/2006), neturi reikšmės.
- 49 Galiausiai dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimo dėl Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 3 dalies pakanka pažymėti, kad ši nuostata nagrinėjamu atveju netaikytina.
- 50 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį–trečiąjį klausimus reikia atsakyti: Direktyvos 2008/104 1 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka situacija, kai laikinojo įdarbinimo įmonė asmenis, sudariusius su ja darbo sutartį, skiria dirbti EIGE.

Dėl ketvirtąjo–šeštojo klausimų

- 51 Ketvirtuoju–šeštuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pareigos, kurias užima į EIGE paskirtas laikinasis darbuotojas, gali būti laikomos „ta pačia darbo vieta“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, net jeigu visos pareigos, į kurias EIGE tiesiogiai įdarbina darbuotojus, apima užduotis, kurias gali atlikti tik asmenys, kuriems taikomi Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai, o gal toks aiškinimas pažeidžia SESV 335 straipsnį, kuriame įtvirtintas Sąjungos institucijų administracinės autonomijos principas, SESV 336 straipsnį arba minėtus nuostatus.
- 52 Pagal Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą laikinųjų darbuotojų pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos jų paskyrimo į įmonę laikinojo darbo naudotoją laikotarpiu yra bent tokios, kokios būtų taikomos, jei ta įmonė būtų juos tiesiogiai įdarbinusi tai pačiai darbo vietai užimti.
- 53 Sąvoka „pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos“, kaip ji suprantama pagal šio 5 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, yra apibrėžta Direktyvos 2008/104 3 straipsnio 1 dalies f punkte ir apima darbo laiką, viršvalandžius, pertraukas, poilsio laiką, naktinį darbą, atostogų ir valstybinių švenčių trukmę, taip pat darbo užmokestį.
- 54 Pirmiausia primintina, kad pagrindinė byla susijusi su *Manpower lit* ir penkių jos buvusių darbuotojų ginču, o EIGE yra tik trečiasis asmuo toje pagrindinėje byloje. Be to, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, remiantis Vilniaus miesto apylinkės teismo nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis, atsakovai pagrindinėje byloje bent iš dalies vykdė EIGE dirbančių sutartininkų funkcijas, todėl tas teismas nusprendė, kad, pirma, jie gali būti prilyginti šiems sutartininkams ir, antra, vadovaujantis Darbo kodekso 75 straipsnio 2 dalimi, kuria į Lietuvos teisę perkelta Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalis, jiems turi būti taikomos darbo apmokėjimo sąlygos, kokios taikomos minėtiems sutartininkams.
- 55 Komisija teigia, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal šioje nuostatoje įtvirtintą vienodo požiūrio principą reikalaujama laikinųjų darbuotojų darbo sąlygas prilyginti sąlygoms, taikomoms EIGE tiesiogiai pagal nacionalinę teisę įdarbintiems darbuotojams. Vis dėlto šios sąlygos neturi būti lyginamos su sąlygomis, taikomomis pagal Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus įdarbintam personalui, kaip antai sutartininkams, nes toks Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalies aiškinimas pažeistų SESV 335 ir 336 straipsnius ir atsakovams pagrindinėje byloje faktiškai suteiktų Sąjungos pareigūnų statusą.
- 56 Su šiuo argumentu negalima sutikti.
- 57 Visų pirma SESV 335 straipsnyje nurodyta, kad kiekvienoje valstybėje narėje Sąjunga naudojasi plačiausiu teisnumu, suteikiamu juridiniams asmenims pagal nacionalinius įstatymus. O tai, kad laikinieji darbuotojai suteikiamos pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos, kurios taikomos pagal Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus įdarbintiems darbuotojams, neriboja šio teisnumo.
- 58 Be to, pagal SESV 336 straipsnį Sąjungos teisės aktų leidėjas patvirtina Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus ir Kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygas. Vis dėlto nei šiuose nuostatuose, nei Kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygose neregamentuojamos laikinųjų darbuotojų, kuriuos Sąjungos laikinojo įdarbinimo įmonės skiria dirbti į Sąjungos agentūras, darbo sąlygos. Vadinasi, nesant

specialių teisės aktų, kai šios agentūros įdarbina laikinuosius darbuotojus pagal su laikinojo įdarbinimo įmonėmis sudarytas sutartis, Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas visapusiškai taikomas šiems darbuotojams vykdant tokioje agentūroje jiems skiriamas užduotis.

- 59 Galiausiai, nors taikant nacionalinės teisės normas, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliama ši 5 straipsnio 1 dalis, laikinųjų darbuotojų darbo ir įdarbinimo sąlygos turi būti prilygintos pagal Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus įdarbintų darbuotojų darbo ir įdarbinimo sąlygoms, tai visiškai nereiškia, kad šiems laikiniems darbuotojams suteikiamas pareigūno statusas.
- 60 Iš tiesų, kaip priminta šio sprendimo 52 ir 53 punktuose, Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalyje tik reikalaujama, kad laikiniems darbuotojams būtų suteiktos tokios pat „pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos“, o šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies f punkte ši sąvoka iš esmės apibrėžta kaip apimanti sąlygas, nustatytas bendro pobūdžio privalomose teisės nuostatose, galiojančias įmonėje laikinojo darbo naudotojoje ir susijusias su darbo laiku ir darbo užmokesčiu. Taigi tai nėra laikinųjų darbuotojų prilyginimas nuolatiniais darbuotojams jų darbo laikotarpiu ar ilgiau.
- 61 Tai patvirtina šios bylos aplinkybės, nes, kaip savo išvados 75 punkte pažymėjo generalinis advokatas, atsakovai pagrindinėje byloje visiškai neprašo pakeisti jų laikinojo darbo sutarčių, o tik reikalauja *Manpower lit* sumokėti darbo užmokesčio nepriemoką, kuri, kaip jie teigia, jiems priklauso. Taigi nekyla jokie klausimai dėl EIGE savarankiškumo ar Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų pažeidimo.
- 62 Šiomis aplinkybėmis į ketvirtąjį–šeštąjį klausimus reikia atsakyti:
Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pareigos, kurias užima į EIGE paskirtas laikinasis darbuotojas, gali būti laikomos „ta pačia darbo vieta“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, net jeigu visos pareigos, į kurias EIGE tiesiogiai įdarbina darbuotojus, apima užduotis, kurias gali atlikti tik asmenys, kuriems taikomi Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 63 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/104/EB dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones 1 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka situacija, kai laikinojo įdarbinimo įmonė asmenis, sudariusius su ja darbo sutartį, skiria dirbti Europos lyčių lygybės institute (EIGE).**
- Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pareigos, kurias užima į Europos lyčių lygybės institutą (EIGE) paskirtas laikinasis darbuotojas, gali būti laikomos „ta pačia darbo vieta“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, net jeigu visos pareigos, į kurias EIGE tiesiogiai įdarbina darbuotojus, apima užduotis, kurias gali atlikti tik asmenys, kuriems taikomi Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai.**

Arabadjiev

Ziemele

von Danwitz

Xuereb

Kumin

Paskelbta 2021 m. lapkričio 11 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

A. Calot Escobar

Pirmininkas

K. Lenaerts